

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 18 STRAIPSNIO
PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, pirminiai jų siūlytojai ir asmenys, dalyvavę rengiant ar tobulinant projektus:

Vaikų valandinės priežiūros kambarys (toliau – vaiko kambarys) – tai vis labiau populiarėjanti šeimos, vaiko interesų ir darbo derinimo priemonė. Per kelis pastaruosius metus vaiko kambariai atsirado įvairiose valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose (Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijoje, Šiaulių universitete, kai kurių savivaldybių viešosiose bibliotekose ir pan.) bei privačiuose subjektuose (pvz., draudimo bendrovėje ERG, teisės firmos „Sorainen“ Lietuvos biure).

Vaiko kambaryje atitinkamoje įmonėje, institucijoje ar įstaigoje dirbantys tėvai gali palikti vaikus trumpalaikiai (paprastai ne ilgesnei nei 3 valandų) priežiūrai. Vaiko kambaryje sudaromos sąlygos vaikų individualiems kūrybiniais gebėjimams atsiskleisti per įvairius žaidimus; tobulinama jų vaizduotė ir kalbiniai gebėjimai; ugdomas savarankiškumas; žadinamas poreikis pažinti aplinkinį pasaulį; plėtojami bendravimo įgūdžiai. Vaikų priežiūros paslaugas paprastai teikia vienas iš atitinkamos institucijos ar įstaigos darbuotojų (paprastai tai yra darbuotojai, turintys pedagoginį išsilavinimą, socialinio darbuotojo ar pedagogo kvalifikaciją arba patirtį).

Vaiko kambario įrengimas leidžia užtikrinti palankias darbo sąlygas darbuotojams, kuriems nereikia galvoti, kur palikti vaikus, jeigu tuo metu mažiesiems yra būtina tėvų priežiūra.

Pažymėtina, kad nors vaiko priežiūrai skirtos priemonės Lietuvoje yra reglamentuotos gana lanksčiai, tačiau trūksta galimybių tiems, kurie nori karjerą derinti su vaiko priežiūra. Pasaulinė patirtis rodo, kad suteikiama galimybė atsivesti atžalas į darbą didina darbuotojų motyvaciją ir efektyvumą, o šeimoms rodomas dėmesys turi teigiamos įtakos įstaigos ar įmonės rezultatams.

Siekiant paskatinti vaiko kambarių instituto plėtrą, parengtas Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 18 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – projektas). Pažymėtina, kad Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje, kuriai Seimas pritarė 2020 m. gruodžio 11 d., kaip vienas iš prioritetų numatytas darbo ir šeimos išipareigojimų derinimas bei lygių galimybių užtikrinimas. Vyriausybės programos 101.3 papunktyje numatyta skatinti darbo ir šeimos derinimo priemones: „Skatinsime priemones, mažinančias darbuotojų patiriamą spaudimą nesusilaukti vaikų. Ieškosime priemonių, skatinančių steigti šeimoms draugišką aplinką (darbovietės darželių steigimas, organizuotas vaikų vežimas į darželius, lankstesnis darbo organizavimas ir kt.).“ Projektas prisidės ir prie Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo.

Projekto pirminė siūlytoja – Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen.

2. Parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Projekto tikslai – plėsti vaikų priežiūros, pagalbos tėvams, auginantiems vaikus, formų įvairovę ir suteikti tėvams (globėjams) galimybę derinti darbą, karjerą ir vaikų auginimą.

Projekto uždavinys – įstatyme nustatyti pareigą valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose įrengti vaiko kambarius.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami įstatymo projekte aptarti klausimai:

Šiuo metu įstatymai ir poįstatyminiai aktai nereglamentuoja vaiko kambarių įrengimo ir veiklos.

4. Kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, naujai reglamentuotų klausimų teigiamos savybės ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma pakeisti Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 18 straipsnį ir nustatyti, kad valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose turi būti įrengti vaiko kambariai.

Tokių kambarių įrengimas būtų privalomas, jeigu institucijoje ar įstaigoje jeigu patvirtinta ne mažiau kaip 100 valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ar valstybės pinigų fondų, pareigybių. Tokio dydžio institucijos ar įstaigos paprastai turi pakankamai ir patalpų (įskaitant nenaudojamas), ir finansinių lėšų vaiko kambariui įrengti. Be to, tokio dydžio institucijose ir įstaigose egzistuoja pakankamas poreikis turėti tokį vaiko kambarį.

Kitoms institucijoms, įstaigoms, organizacijoms ir įmonėms rekomenduojama vaiko kambarį įrengti.

Minimalius reikalavimus vaiko kambario įrengimui nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Siekiant sudaryti galimybes institucijoms ir įstaigoms pasirengti vaiko kambarių įrengimui bei veiklai, taip pat Vyriausybei (jos įgaliotai institucijai) suteikti pakankamai laiko parengti įstatymą įgyvendinančius teisės aktus, siūloma nustatyti, jog Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 18 straipsnio pakeitimo įstatymas įsigalios 2022 m. birželio 1 d., o poįstatyminiai teisės aktai turės būti parengti iki 2022 m. balandžio 30 d. Taip būtų sudarytos sąlygos ir pakankamas pereinamasis laikotarpis 2022 m. birželio 1 d. visoms atitinkamo dydžio valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms jau turėti veikiančius vaiko kambarius.

5. Galimos neigiamos priimtų įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus teikiamą projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymo projekto priėmimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymas neturės tiesioginės įtakos verslo sąlygoms, nes bus taikomas viešojo sektoriaus subjektams.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokie šios srities teisės aktai tebegalioja (pateikiamas šių aktų sąrašas) ir kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamus projektus:

Kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymų lydimųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys:

Iki įstatymo įsigaliojimo Vyriausybė arba jos įgaliota institucija turės patvirtinti minimalius vaiko kambario įrengimo reikalavimus.

13. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas (pateikiami įvertinimai artimiausiems metams ir tolesnei ateičiai):

Vaiko kambarių įrengimas papildomų biudžeto lėšų nepareikalaus. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojai vis dažniau dirba nuotoliniu būdu ir institucijose bei įstaigose atsiranda vis daugiau nenaudojamų patalpų, kurias galima minimaliais kaštais perdaryti į vaiko kambarius. Jų įrengimui gali būti panaudoti darbuotojų atnešti žaidimai, žaislai. Manytina, kad kitas (minimalias) vaiko kambarių įrengimo ir aptarnavimo išlaidas institucijos ir įstaigos padengtų iš turimų lėšų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

15. Įstatymo projekto autorius ar autorių grupė, įstatymo projekto iniciatoriai: institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai:

Projektą parengė Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen.

16. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*:

„Vaiko kambarys“

17. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia

Viktorija Čmilytė-Nielsen

Simonas Gentvilas

Edita Rudelienė

Andrius Bagdonas

Romualdas Vaitkus

Eugenijus Gentvilas

Virgilijus Alekna

Raimundas Lopata

Arminas Lydeka

Ričardas Juška

Viktoras Pranckietis

Jonas Varkalys